Cana 10 hr. Pierasyłka apłačana ryčałtam

Nr. 12 (653). **Wilnia, Niadziela 15 Sakawika 1936 h.** **Hod XII (XX)**

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi: WILŃIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1). Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.	HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.	Košty wydawańnia pakrywajuć składki. Padpiska u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy — 1 zał.

Банкроцтва Вэрсалю і Беларусы

Паваеннае палітычнае ў Эўропе палажэньне — гэта роднае дзіця Вэрсальскага Трактату. Сутнасьць яго ў тым, што ён падзяліў народы Эўропы на пераможцаў і пераможаных, на пануючых і паднявольных. Трактат гэты быў яўна пазбаўлены элемэнту прынцыповай справядлівасьці.

Гаранткай Вэрсальскага Трактату сталася Ліга Народаў, заправіламі ў якой аказаліся галоўныя тварцы гэтага Трактату, тыя-ж пераможцы. Яны, згодна з духам Трактату, ці прасьцей кажучы—згодна з самымі сабой, адкрыта баранілі і бароняць да сяньня выключна толькі сваіх інтарэсаў. Дзякуючы гэтаму, а так-жа з розных прычын іншых, у міжнароднай палітыцы паўстаў вялікі закалот. Большасьць вялікіх дзяржаўных народаў на сьвеце, яўна перасталі аглядацца ня толькі на справядлівасьць у адносінах да суседзяў, да слабейшых дзяржаў і да народаў недзяржаўных, але нават цынічна перасталі рахавацца з міжнародным правам, самымі падпісаным. Яркім гэтага прыкладам можа служыць збройны напад Італіі на Абісынію і адносіны да гэтай справы Лігі Народаў, якая тут выказалася яўна нездатнай да ніякай справядлівай міжнароднай палітыкі.

Гэта ўсё дужа добра ўцяміла сабе Японія й Нямеччына. Дзяржавы гэтыя, ня лічачыся з нічым, павялі апошнім часам выразна выключна сваю эгоістычную палітыку. Абедзьвім гэтым дзяржавам, так як для Італіі Абісынія, зьяўляецца СССР, проціў якога яны прадусім і вядуць сваю палітыку. Японія зброіцца і рыхтуецца да вайны з СССР за Зьверхнюю Манголію, а Нямеччына зброіцца і рыхтуецца да вайны з СССР за беларускія й украінскія землі.

Прыгрыўкай да агрэсыўных плянаў Нямеччыны зьяўляецца так-жа аканчальны зрыў Гітлерам з усімі пунктамі, агранічаючымі немцаў, Вэрсальскага і Лёкарнаўскага трактатаў. Сталася гэта 7.III сёлета. У гэты дзень Гітлер заявіў усяму сьвету, што Нямеччына адкідае ўсякія аграничэньні сябе, вынікаючыя з успомненых трактатаў, лічa сябе цалком вольнай і роўнай з іншымі і, як гэткая, можа ўступіць з рознымі іншымі дзяржавамі ў перагаворы аб новых паразуменьнях і дагаворах. Аказіяй да гэткага выступленьня Нямеччыне паслужыў падпісаны нядаўна дагавор Францыі з СССР. На знак, што Нямеччына сапраўды зрывае з Вэрсальскім і Лёкарнаўскім трактатамі, нямецкае войска заняло той 50-ці кілёмэтраў шырыні пас нямецкай тэрыторыі на правым баку Рэйну над граніцай Францыі і Бэльгіі, які згодна з гэнымі трактатамі мусіў аставацца вольным ад нямецкага войска і ад усялякіх нямецкіх фортыфікацыяў.

Для беларусаў усё гэта не павінна быць справай малаважнай. Так ці інакш, але з усяго выглядае, што Нямеччына рыхтуецца да расправы з СССР. Ужо некаторыя газэты нават пішуць аб спосабе, як гэта станецца, бо-ж Нямеччына з СССР не граніча. Так напр. „Goniec Warszawski“ у канцы мінулага месяца сёлета перадаў гутарку свайго карэспандэнта ў Празе з адным нямецкім генэралам, які аб гэтай справе, між іншым, гэтак сказаў: ...«Калі Нямеччына пастановіць пачаць вайну з СССР, тады нямецкі ўрад пашле Польшчы ультіматум, у якім пасуліць ей два выхады: а) Польшч астаецца нэўтральнай, але праз увесь час вайны аддасьць у нямецкае распараджэньне ўсе чыгункі ў Галіччыне і некаторыя землі, якія будуць патрэбныя для войска і б) Польшч разам з Нямеччынай аб‘явіць СССР вайну.“ Далей той генэрал казаў, што ў першым выпадку Польшч добра зарабіла-б грашмі, а ў другім тэрыторыяй — атрымала-б усю Беларусь. Праўда, пацьверджаньня факту гэтай гутаркі ў прэсе ня было відаць, магчыма, што гэта звычайная газэтная качка, але ў кожным выпадку факт падрыхтоўкі Гітлера на ўсход Эўропы астаецца фактам. Гавора нешта аб гэтым хоць-бы й такі факт: Гітлер, адмовіўшыся ад выконваньня Вэрсальскага і Лёкарнаўскага трактатаў, запрапанаваў суседнім дзяржавам распачаць перагаворы аб новых трактатах, але не зрабіў гэткай прапазыцыі Чэхаславаччыне.

Калі гэткія палітычныя падзеі адбываюцца на Далёкім Усходзе і ў Цэнтральнай Эўро-

240364

За родную школу!

АДОЗВА

Да Беларускага Народу

ГРАМАДЗЯНЕ БЕЛАРУСЫ!

Цьвёрда і настойліва ідзе Беларускі Народ да лепшае долі. Ня гледзячы на вялікія перашкоды, якія ляглі на дарозе, Ён будуе новае жыцьцё. Думка вызваленьня, думка жыць так, як і ўсе культурныя народы жывуць, глыбака закаранілася ў народныя масы. Горад і вёска, сяляне і работнікі — ўсе сьведамыя Беларусы дружна ўзяліся да працы на роднай ніве.

Але каб збудаваць лепшую будучыню, **трэба здабыць сваю родную беларускую школу**. Гэта разумеюць беларусы і ўжо ад многіх гадоў дамагаюцца свае роднай школы.

ГРАМАДЗЯНЕ БЕЛАРУСЫ!

Патрэбу вучэньня разумее кожны. Выпраўляць дзяцей у школу прыходзіцца ня толькі дзеля школьнага прымусу, але і дзеля таго, каб дзеці навучыліся чытаць і пісаць і каб здабылі патрэбную асьвету, бо цяжка цяпер жыць чалавеку без асьветы. Школа ў нашыя часы ёсьць неабходная, як дзеля духовых патрэб чалавека, так дзеля цяжкага штодзеннага змаганьня за кавалак хлеба. Чалавек без асьветы ў нашыя часы можа быць толькі слугой — нявольнікам, якога слабасьць кожны выкарыстоўвае. У жыцьці-ж грамадзкім бяз добрай школы ня можа быць поўнага нацыянальнага і культурнага адраджэньня, ня можа быць і матарыяльнага дабрабыту.

Беларусы! Наш ратунак — гэта наша родная беларуская школа. Гэта наш фундамэнт, на якім мы павінны будаваць новае лепшае жыцьцё! Цяжка нам сваей школы дабіцца, але ўсё-ж такі мы маем сьвяты абавязак усімі сіламі дамагацца, каб закон, які прызнае беларускую школу — быў праведзены ў жыцьцё. На падставе школьнага закону з дн. 31.VII.1924 г. усе Беларусы ў Віленскім, Наваградзкім, Палескім і часьці Беластоцкага ваяводзтваў маюць права дамагацца школ беларускіх на кошт казны. Патрэбны толькі подпісы бацькоў на адумысловых дэклярацыях з дамаганьнем беларускае школы.

Бацькі Беларусы! Калі вы хочаце, каб дзеці вашыя не выракаліся сваіх сярмяжных бацькоў, любілі мазольную працу, сваю мову, Бацькаўшчыну і Ёй служылі, калі хочаце вызваленьня нашага народу з путаў цемры і нядолі — дык **неадкладна дамагайцеся сваей роднай беларускай школы.**

Беларуская школа ёсьць мілейшая і бліжэйшая да душы нашых дзетак.

Навука ў роднай беларускай мове больш зразумелая для нашых дзетак, як у чужой мове.

Беларуская школа дае лепшую падгатоўку да жыцьця: яна ня ломіць душы дзіцяці, яна ўзбагачае розум новымі паняцьцямі і гэтым памагае яго разьвіцьцю. Беларуская школа ня толькі вучыць у роднай мове, але навучае і іншых моваў, якія патрэбны ў жыцьці, — словам, родная школа дае беларускаму дзіцяці ўсё, што будзе яму патрэбным у далейшым жыцьцёвым змаганьні.

Дык, для дабра нашых маладых пакаленьняў, для дабра ўсяго нашага Народу, кожны Беларус-бацька ці апякун дзяцей мусіць выпаўніць свой абавязак і ў гэтым 1936 годзе павінен падпісаць і падаць школьным уладам дэклярацыю

на сваю родную беларускую школу!

По дэклярацыі, фармуляры і інструкцыі зварочвайцеся на адрас: Школьны Сакратарыят: Вільня Каралеўская вул. 3—8.

Вільня, 29 лютага 1936 году.

БЕЛАРУСКІ ІНСТЫТУТ ГАСПАДАРКІ І КУЛЬТУРЫ.

ТАВАРЫСТВА БЕЛАРУСКАЕ ШКОЛЫ.

пе, якія так ці інакш, бліжэй ці далей датычаць лёсу і беларускага народу, некаторыя беларусы забаўляюцца ў сваю прыватную, часта асабістую «палітыку». Так напр. апошнім часам нехта пашырае быццам японскую проціўсавецкую адозву, а ёсьць наіўныя, што гатовы ўжо йсьці на супрацоўніцтва з японцамі.

Узноў-жа каля журналу «Маладая Беларусь», які неўзабаве мае выйсьці з друку, быццам арганізуецца новая польска-беларуская ўгода, новая санацыя.

Тымчасам палітычны мамэнт сяньня такога роду, што Беларусь можа быць аб'ектам торгаў, не гаворачы ўжо аб магчымасьці ваенных на ей падзеяў. Адгэтуль вывад, што ўсе беларусы павінны ор'ентавацца выключна толькі на свой край і на свой народ, і павінны стварыць супольны беларускі фронт. Ня шукаць таго, што нас розьніць — як гэта робяць камуністы, якія казаў-бы з мікраскопам у руках усё шукаюць нацдэмаўшчыны, — а шукаць таго, што нас луча.

КНІЖКА ПЕРШАЯ (ПЯТАЯ)
„КАЛОСЬСЯ"
беларускага літаратурна-навуковага квартальнага журналу выйшла з друку ў мінулым тыдні. Кніжка зьмяшчае багаты літаратурны і навуковы аддзел, а так-жа вялікую і цікавую хроніку. Літаратуру рэпрэзэнтуюць творы Міхася Машары, Натальлі Арсеньневай, А. Бярозкі, Міхася Васілька, В. Адважнага, Я. Пачопкі, Антона Хмурнага, А. Чэмера, Вік-Рэно, Я. Бурака (Зах. Беларусь), Максіма Лужаніна, Кузьмы Чорнага (Усход. Беларусь). Апроч таго зьмешчаны цікавыя артыкулы на літаратурныя і навуковыя тэмы — А. Бужанскага, А. Саладуха, д-ра Грынкевіча, д-ра Грыба і інш.
Складка на „Калосьсе" у год — найменш 4 зл., на асобную кніжку — найменш 1 зл.
Адрас: рэд. і адмін. „Калосься", Вільня, Завальная 1—2.

Z dziejnaści Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury

w. Juški, Wil.-Trockaha paw. Dnia 5.I. h. h. adbyŭsia ahulny schod hurtka BIHiK u Juškach. Na schod pryjšli tak-ža prošanyja hošci i sympatyki. Schod adkryŭ ustupnym słowam staršynia hurtka J. Jarmałkowič, potym byŭ pračytany paradak dnia. U pieršym punkcie było światkawańnie 15-tych uhodkaŭ Słuckaha paŭstańnia. Ab paŭstańni byŭ pračytany karotki referat. Paśla referatu adbyłasia cikawaja dyskusija, u jakoj breli hołas siabry hurtka: B. Mardas, A. Šawejka, J. Fiedarowič. B. Mardas, nawiazwajučy da Słuckaha paŭstańnia, pastawiŭ pytańnie: što my majem rabić u hetym hodzie? Adkazwajučy, pramoŭca zaklikaŭ da ŭsiebakowaj pracy na biełaruskaj niwie, a pradusim da baraćby za aświetu ŭ rodnaj mowie, za rodnuju mowu ŭ kaściele, da bolš enerhičnaj pracy siarod moładzi i da šyrejšaha ŭświedamleńnia narodnych mas, kab jany šanawali swajo rodnaje. Pramowu swaju B. Mardas zakončyŭ zaklikam da ŭsich prysutnych, kab nie škadawali trudoŭ nad adradžeńniem swajho narodu i kab byli achwiarnymi. Dalej hawaryŭ A. Šawejka, jaki pradstawiŭ ciažkija abstawiny, u jakich pracuje hurtok, i pieraškody, pałažyŭ wialiki nacisk na patrebu školnaj i zaškolnaj aświety pasiarod moładzi dy adznačyŭ patrebu wiery ŭ swaju pieramohu, bo sumniŭcy nie dachodziać da pažadanych rezultataŭ. J. Fiedarowič padčyrknuŭ patrebu zmahańnia za rodnuju mowu ŭ škole i kaściele.

Potym J. Dulka pračytaŭ sprawazdaču z dziejnaści hurtka ŭ minułym hodzie. U karotkich słowach dziejnaść hurtka wyhladaje tak: pradusim hurtok źwiarnuŭ uwahu na ŭparadkawańnie biblijateki, jakaja była papoŭniena nowymi knihami, pry hetym była zroblena šafa na knihi; z biblijateki karystałasia kala 30 asob, było pračytana kala 150 knih; hurtok wypiswaŭ usie biełaruskija hazety i časapisy, jakija pašyraŭ pamiž siabrami i niesiabrami. Pašyrańnie biełaruskaha drukawanaha słowa było hałoŭnaj dziejnaściu i ŭradu hurtka i paasobnych siabroŭ. U hurtku ładzilisia časta zborki siabroŭ dziela abhawarwańnia roznych spraŭ, čytalisia referaty, a tak-ža adbyłosia światkawańnie 5-tych uhodkaŭ isnawańnia hurtka. Dachod u hurtku wynosiŭ 20 zł 70 hr., raschod — 21 zł. 10 hr., tak što hadawy bilans wypaŭ z deficytam. Siabroŭ u hurtku było 21.

Paśla zroblenaj sprawazdačy i pryniaćcia jaje da wiedama, ahulny schod wybraŭ toj samy ŭrad i na nastupny hod u takim składzie: J. Jarmałkowič z Juškoŭ — staršynia hurtka; J. Dulka z Bigierdaŭ — sakratar; B. Mardas z zaśc. Bierašoŭka — skarbnik. U zastupniki: Andrej Šawejka z Kiejpunaŭ i Jan Fiedarowič z Bigierdaŭ.

Paśla hetaha schod byŭ začynieny i siabry z zaklikam na biahučy hod: „*Niaści Światło ŭ ciemru*" razyjšlisia.

Rasła, Wialejskaha paw. Dnia 5.I h. h. adbyłosia ahulnaje sabrańnie siabroŭ Raślanskaha hurtka BIHiK z nastupnym paradkam dnia:

1) Sprawazdača ŭradu hurtka z dziejnaści za 1935 hod, 2) wybary nowaha ŭradu, 3) biahučyja sprawy.

1) Dziejnaść hurtka ŭ karotkich słowach wyhladaje hetak: na praciahu 1935 h. adbyłosia adno ahulnaje sabrańnie siabroŭ hurtka (17.II); sabrańniaŭ uradu hurtka adbyłosia try; zładzili pradstaŭleńnie, na katorym adyhrany takija pjesy: „Čort i baba" i „Na wioscy." Dachod z henaha pradstaŭleńnia pakryŭ raschod. Wypiswali u hurtok: 1) B. Krynicu, 2) Samapomač, 3) Калосьсе, 4) Шлях Моладзі, 5) Chr. Dumku, 6) Новы Шлях, 7) Родны Край i inš. časapisy. Paśla sprawazdačy pastanoŭlena pryniać jaje da wiedama, wyrazić padziaku ŭradu hurtka za jahonuju pracu, i pratakoł ahulnaha schodu pierasłać u Centralu BIHiK.

2) U nowy ŭrad na nastupny hod wybrany takija asoby: Michał Jarmak z Sakalca — staršynia; Izydar Šuścicki z Rasła — sakratar; Piotra Wiedzień z Rasła — skarbnik. Siabry ŭradu wybrany adnahałosna. Taksama wybrany zastupniki siabroŭ uradu: Michaś Šewiarenka z Rasła i Janka Rudziul (s. Janki) z Rasła. Na zahadčyka biblijateki-čytalni wybrany Piotra Wiedzień.

3) U biahučych sprawach pastanoŭlena wykasawać z siabroŭ hurtka tych, jakija nie prajaŭlali nijakaj dziejnaści, a tak-ža adnaho škodnaha siabru, imienna Janku Rydziela (s. Mikałaja) za jaho pastupki ŭ časie wiečaryny, arhanizawanaj hurtkom BIHiK ŭ Raśle. Aproč hetaha, pastanoŭlena wydać adozwu da biełaruskaha hramadzianstwa z prośbaj achwiaroŭwać knižki dla našaj biblijateki čytalni i źwiarnucca z prośbaj da biełaruskich hazet pamiaścić našuju adozwu. Na hetym sabrańnie było začyniena.

БЕЛАРУСЫ! Прысылайце ахвяры на фонд беларускай асьветы!

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ

Канфіската „Бел. Крыніцы". Прошлы 11-ты нумар „Беларускай Крыніцы" з дня 8 сакавіка 1936 г. адміністрацыйныя ўлады сканфіскавалі за адозву Бел. Інстытуту Гасп. і Культуры й Т-ва Бел. Школы п. н. „За родную школу". Канфіската наступіла тады, калі ўжо нумар быў разасланы. У гэтым нумары друкуем новыя матар'ялы, зьмяшчаючы гэную-ж адозву без сканфіскаваных сказаў.

Бюлетэнь Беларускага Нацыянальнага Камітэту. Выйшаў у сьвет першы нумар з дня 10.III.36 бюлетэню Бел. Нац. Камітэту. Рэдагуе яго ў польскай мове інж. А. Клімовіч. Бюлетэнь завецца „Wiadomości Białoruskie". Характар інформацыйны. Выходзіць раз у два тыдні. Рэдакцыя Бюлетэню просіць усе беларускія арганізацыі і ўстановы ў сваім уласным інтарэсе, як і ў інтарэсе беларускай справы, падаваць у рэдакцыю Бюлетэню вестькі з беларускага жыцьця. Адрас: „Wiadomości Białoruskie" (WB), Wilnia, Zawalnaja 1—1.

Лекцыі Кс. В. Гадлеўскага. У нядзелю 8.III у залі Бел. Інстытуту Гасп. і Культ. ў Вільні старшыня Інстытуту Кс. В. Гадлеўскі прачытаў чарговую сваю лекцыю, з цыклю „Гісторыя Беларусі", на тэму: „Тварэньне Вялікага Княства Літоўскага і Беларусь". Зацікаўленьне лекцыяй, як заўсёды, вялікае. Людзей многа.

— У нядзелю 15 III сёл. у тойжа залі БІГіК Кс. В. Гадлеўскі прачытае публічную лекцыю на тэму: „Унія Вялікага Княства Літоўскага з Польшчай", у якім будзе гаварыць: 1) аб прычынах уніі Літвы і Беларусі з Польшчай, 2) аб Ягайле, Ядвізе і Крэўскай Уніі з 1385 г., 3) змаганьні Вітаўта і Сьвідрыгайлы за самастойнасьць В.К.Л. і 4) аб Люблінскай Уніі з 1569 г. і яе прычынах. Пачатак лекцыі а гадз. 17. Уваход вольны і бясплатны для ўсіх.

Будзе так-жа чытаць лекцыю Кс. В. Гадлеўскі 22.III, аб каторай абвестку падаём у гэтым нумары „Б. К." на іншым месцы.

Вечар беларускай паэзіі і песьні. У нядзелю 15.III сёлета студэнцкае Т-ва Прыяцеляў Беларусаведы і Беларускі Студэнцкі Саюз ладзяць у залі Сьнядэцкіх Віленскага Унівэрсытэту: „Вечар беларускай песьні і маладой беларускай паэзіі Зах. Беларусі". У праграме: 1) рэфэрат аб бел. маладой паэзіі Зах. Беларусі. 2) аўторэцытацыі і рэцытацыі твораў: Арсеньневай, Бярозкі, Васілька, Ільяшэвіча, Машары і Танка. 3) хор і 4) солёвыя сьпевы. Пачатак а гадз. 20.

Dr. Stanisłaŭ Hrynkiewič

Aświeta

12)

(*Ab Narodnym Uniwersytecie i inšych sposabach aświetnaje pracy*).

XX. Daśledčyja adumysłowyja pracoŭni-majstroŭni.

Świet bahaty biez kanca ŭsimi mahčymymi prajawami. Roznajakija taksama nachiły i cikawańni ludziej. Adny ad pryrody majuć nachił da mastactwa, inšyja majuć zdolnaść da techničnych sprawaŭ, inšyja jašče da niečaha. Kolki jość na wioscy talentaŭ, jakija nia majuć mahčymaści ani prajawić swaje adaronaści, ani nia majuć mahčymaści jaje raźwiwać. Jak haworycca, — dyk i henij pakaža swaju henijalnaść tolki pry spahadajučych umowach. Jość takija adumysłowyja ŭstanowy ŭ inšych narodaŭ, jakija apiakujucca i nahladajuć pamahajučy adaronym adzinkam.

Ja nia maju naŭwiecie zaklikać da arhanizacyi ci da apieki, niejkaje asabliwaje, nad biełaruskimi talentami i henijami. Chaču źwiarnuć tolki ŭwahu, što nia ŭsie majuć achwotu da pracy kulturnaje ŭ tym sensie henaha pajma, jakoje najčaściej čujem, heta značycca z knižkaju ŭ rukach ci pry teatry, ci pry akcyi školnaj. Prosta nia majuć na heta achwoty, duša ŭ ich lažyć u inšaj płoščy, jany cikujuć ab mašynach, ab niejkich młynoch, ab samakatach i tamu padobnych.

Spamianuŭ ja ab teatry. I tutaka šmat kaho nie zdawolić narmalnaja pastanoŭka pradstaŭleńnia.

Inšy maje bolšyja wymohi, inšaha bolš cikawić technika, prablemy histaryčnyja teatru, nowyja mahčymaści teatralnyja i h. d.

Abo jość niekalki ludziej, jakija majuć supolnyja cikawańni, skažam, ab historyi swaje baćkaŭščyny. Niama na miescy arhanizacyi, a niechta chacieŭ by pawialičyć swaju wiedu z litaratury — dyk usie henyja ludzi naładžywajuć *hrupowuju* pracu ŭ adumysłowych majstroŭniach. Što nie pad siłu adnamu ci dwom, kali nielha spynić teoretyčnuju ci praktyčnuju drobiaź, dyk supolna abminuć jany ŭsie henyja zaminy.

Adno — nia treba pałochacca biazwychadnych, zdajecca, sytuacyjaŭ. Kali niama ŭ nas bolšaje kolkaści arhanizacyjaŭ kulturnych, cikujučych ab paasobnych prajawach žyćcia, adnak kožny zaŭsiody moža znajści mahčymaść pracy, kali tolki maje achwotu. Zaŭsiody možna aformić swaju pracu na asnowiedzi istnujučych arhanizacyjaŭ, tolki treba wiedać čaho my chočam, a tady nojducca ludzi, nojdziecca pomač patrebnaja ŭ radzie, u litaratury. Chaj kožnaja adzinka šukaje siabie samoha ŭ sabie. Budzie karysnaju jana sabie i baćkaŭščynie.

XXI. Instruktarskija kursy.

Kožnaja z pamianionych halinaŭ aświetnaje pracy patrabuje adumysłoŭcaŭ. Prykładam, sprawa biblijatekaŭ, teatru, narodnych damoŭ i h. d. tady dobra pojdzie, kali jość na miescy adzinki, jakija wiedajuć z praktyki ci teoryi, jak uziacca za robotu. Samatužnaja rabota astajecca zaŭsiody dziejnikam wielmi ważnym, paśpiech kožnaje spróby budzie bolšym, kali kala jaje buduć ludzi, što ŭmiecimuć na asnowiedzi padhatoŭki inšym pakazać należny šlach.

Dziela hetaha woś jakha patrebnyja kursy *instruktarskija*. Instruktar nie aznačaje čaławieka, što maje hrošy ad dziaržaŭnaje ci samaŭradowaje ŭstanowy i aficyjalna źjaŭlajecca na wioscy, kab raskazać ci nawučyć narod ab „L.O.P.P" ci niečym padobnym. Instruktar heta čaławiek, jaki maje naŭwiecie nawučyć niejkaje praktyčnaje častki žyćciowaha ŭmiectwa.

Patreba instruktaraŭ na wioscy wializarnaja. Usiudy jość hatowy hrunt, jość žywyja siły idejnaje i achwiarnaje moładzi, nažal, lišnie časta niama świedamaści šlachoŭ, na jakich možna realizawać mahčymaści pracy ŭ takich umowach, z jakimi sustrakajemsia kankretna.

Časta narakajem na biazdziejnaść intelihiencyi wiaskowaje. Nia treba zabywacca, što aświeta, zdabytaja adzinkami z wioski, ci ahułam kažučy, abmiažowanaja kolkaść wiedy, jakuju moža zdabyć čaławiek, nie daje jamu patentu na ŭsie zapatrebawańni z haliny kulturna-aświetnaje pracy. Henaja praca, jak kožnaja inšaja, patrabuje swaich adumysłoŭcaŭ. Treba nawučycca, treba pryhledzicca, jak rabić, treba parupicca ab fundamant, na jakim bazujecca nacyjanalnaja praca, kab pawiaści jaje planowa i metazhodna.

Skul uziać instruktaraŭ, chto ich nam daść?

Možam ich uziać z pamiž samych siabie. Tyja samyja adzinki z intelihiencyi wiaskowaje, taje moładzi, što tak horača adklikajecca na kožny klič, jaki idzie z centru — woś i buduć našymi instruktarskimi kadrami. Zadačaju siańnia istnujučych centralnych ustanowaŭ aświetnych budzie znajści sposaby ažyćciaŭleńnia henych patrebaŭ. Nia budu spyniecca nad praktyčnymi mahčymaściami realizacyi, heta sprawa, jakuju mohuć abhawaryć i wyrašyć paklikanyja dziela hetaha ludzi. Chacieŭ-by zatoje spynicca koratka nad najbolš nieadkładnymi halinami pracy, dzie instruktary byli-b patrebnyja.

Woźmiem *biblijateku*. Jak užo kazaŭ, mała mieć niekalki dziesiatkaŭ ci sotniaŭ knižak, mała taho, što treba spisać z ich kataloh, zawiaści šafu, nahladać za akuratnym kruhabieham knižki. Treba zaachwocić da knižki, treba dać čytaču takuju knižku, jakaja jamu najbolš padychodzić, treba zbudzić intelekt čytača, kab jon najlepš pieraapracawaŭ pračytanaje, kab umieŭ uziać z knižki toje ŭsieńka mahčymaje pryhožaje, karysnaje. Stanowišča biblijatekara wielmi adkaznaje, biblijatekaraŭ u pieršuju čarhu nam treba ŭzhadawać, padrychtawać da budučaje pracy. Biblijateka źjaŭlajecca naj-

Новы беларускі падручнік. Як нас паведамляюць, Сынодальная Друкарня закончыла друкаваньне і на днях выпускае ў прадажу новы беларускі падручнік Закону Божага для дзяцей праваслаўных беларусаў.

Гэты падручнік ёсьць другім — папраўленым і дапоўненым, пад рэдакцыяй грам. С. Пауловіча — выданьнем падручніка, які выйшаў у 1933 годзе пад назовам „Беларуска-Славянскі Лемантар або Першая Навука па Закону Божаму“. У гэтай кніжцы крытыкай было заўважана шмат недарэчнасьцяў і памылак, як з боку зьместу, так і з боку граматыкі і правапісу. У новым выданьні ўсе гэтыя недахопы папраўлены, а зьмест значна пашыраны дабаўленьнем новых параграфаў з гісторыі Старога і Новага Завету. Кніжка друкавана гражданкай, а малітвы — царк.-славянскім шрыфтам. Кніжка надаецца для ўжываньня ў школах, як падручнік Закону Божага. Новы назоў кніжкі — „Першая навука Закону Божага з беларуска - славянскім букваром“.

Падручнік гэты пераглядала Віленская Камісія дзеля разгляду беларускіх падручнікаў Закону Божага, на чале якой стаіць архіяпіскап Хвядос.

Выпісваць кніжку можна з Сынодальнага Складу пры Мітраполіі — Warszawa (4), ul. Zygmuntowska 13.

Бацькі Беларусы! Вучэце сваіх дзетак беларускае граматы! Дамагайцеся роднае беларускае школы!

10-lećcie Litoŭskaha T-wa św. Kazimiera

U prošłym hodzie minuła 10 hadoŭ, jak pačało ŭ našym krai siarod litoŭskaha nasielnictwa swaju dziejnaść Litoŭskaje T-wa św. Kazimiera, hałoŭnaj metaj jakoha—apieka i ŭzhadawańnie moładzi.

Światkawańnie dziesiatych uhodkaŭ hetaha T-wa adbyłosia sioleta 4.III. Naranicy adbyłosia ŭračystaje nabaženstwa, a wiečaram akademija.

Adčyniŭ akademiju staršynia T-wa Ks. praf. W. Taškun. Z dakładam ab dziejnaści i raźwićci T-wa wystupiŭ adwakat A. Juchniewič. Padrabiazna pradstawiŭ jon historyju T-wa, pačatak pracy jaho, dziejnaść ad zakładzinaŭ da našych dzion. Z dakładu było widać, što lik siabroŭ T-wa, jakich apošnim časam było ŭžo niekalki dziesiatkaŭ tysiač, uściaž pawialičwaŭsia, a woś tolki apošnim časam, kali administracyjnyja ŭłady z roznych pryčyn pačali zakrywać mnohija addzieły T-wa, lik siabroŭ pačaŭ źmianšacca.

Paśla dakładu nastupili prywitańni ad roznych litoŭskich arhanizacyjaŭ z kraju j z zahranicy. Usich prywitańniaŭ asabistych było 17, a praz telehramy i piśmy — 27.

Ad Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury prywitaŭ Lit. T-wa staršynia Instytutu Ks. W. Hadleŭski.

Paśla prywitańniaŭ nastupiŭ bahaty addzieł kancertny.

10-cilećcie T-wa św. Kazimiera było tak-ža ŭračysta światkawana i pa litoŭskich siołach našaha kraju.

Kančajučy hetu karotkuju zaciemku, treba adznačyć, što Lit. T-wa św. Kazimiera za dziesiać hod swajho isnawańnia šmat dobraha zrabiła dla litoŭskaj aświety i kultury. *P. Ł.*

Украінскае сяло зблізка

Чароўна выглядаюць украінскія сёлы звонку, асабліва летам— белыя сялянскія хаты ў вянку зелені садоў прадстаўляюць абраз эстэтычнай роскашы.

Каб бліжэй пазнаць жыцьцё нашых братоў украінцаў у гэтых чароўных сёлах, мусім зайсьці ня толькі ў сяло, але і ў хату селяніна.

Большасьць украінскіх сёлаў у многім падобныя да нашых, беларускіх вёсак, напрыклад, вуліцы, так, як і ў нас не брукаваныя, увосень балотныя.

Хаты украінскіх сялян у большасьці, таксама, як і ў беларусаў, невялікія. У адной хаце вельмі часта жыве не адна сям'я, а некалькі разам, напрыклад: два-тры жанатыя браты з сваімі сем'ямі. У хаце чацьвёртую часьць прастору, звычайна, займае печ з традыцыйным запеччам, дзе сьпяць дзеці. Замест падлогі ў хаце пераважна гліняны ток, на якім зімой паўстае балота, а летам пыл. Вокны бываюць малыя, іх часта на зіму да палавіны прыкрываюць сенам або саломай, каб цяплей было у хаце.

Аб гігіене і гутаркі няма, асабліва цяпер. Амаль большасьць сялян ня мыецца мылам, бо няма за што яго купіць. Мыюцца „прыхапкам“ г. зн. на бягу абліваюць вадою рукі, а мокрымі рукамі мыюць твар, або набраўшы вады ў рот, змываюць ёю рукі і праціраюць вочы. Лазьняў галіцкіх украінцы ня маюць.

Ядуць украінскія сяляне, таксама, як і беларускія — з аднае місы.

Словам, ровень культурнасьці украінскага сялянства раўняецца роўню культурнасьці нашага, беларускага сялянства.

Цяпер у украінскіх сёлах, таксама, як і ў нашых, беларускіх вёсках пануе малазямельле і беспрацоўе. Агулам кажучы, лёс украінскага і беларускага сялянства аднолькавы.

Грынь.

Hroznyja chmary padymajucca.

U minułym tydni, 7 h. m. Niamieččyna ŭžo akančalna parwała wuzły Wersalskaha traktatu, na jakim pabudawany paśla Wialikaj wajny ŭ Eŭropie palityčny ład. Sučasny niamiecki dyktatar, kancler Hitler na pasiedžańni rajchstahu zajawiŭ nastupnaje:

Paśla Wialikaj wajny hranicy Niamieččyny prawiedzieny z nienawiści. Usie narody pawinny być zacikaŭlenyja, kab u Niamieččynie było dobra. Narod, jaki zaŭsiody kryčyć chleba, tworyć pastajannuju niebiaśpieku. Niemcy nia zhodziacca na horšyja warunki žyćcia ad žyćciowych warunkaŭ susiednich narodaŭ. Niamieččyna najmienš ciapier karystaje z bahaćciaŭ hetaha świetu. Hetkaje paniženńnie nia moža być zaŭsiodnaje. Kali hetaj sprawy nia ŭdasca raźwiazać, dyk budzie zahrožany mir i moža ŭkancy dajści da ruiny całaj kultury. Niamiecki narod hatoŭ da najbolšaj achwiary, kab zdabyć „roŭnapraŭnaść.“ *Asnowaj niamieckaj zahraničnaj palityki jość śćwierdžańnie faktu, što 67 milijonny niamiecki narod dušycca ŭ swaim kraju, bo mała maje miesca — 18 razoŭ mienš ad SSRR. Niamieččyna z usimi narodami choča zhodna žyć, ale nia choča i nia moža pahadzicca z balšawickim režymam u SSRR.*

Haworačy ab adnosinach Niamieččyny da inšych dziaržaŭ, Hitler uściaž padčyrkiwaŭ swaju dobruju wolu zhodnaha sužyćcia i staraŭsia dakazać škodnaść dla Eŭropy i ahułam dla ładu ŭ świecie kamunizmu, suproć jakoha hitleroŭcy hatowy jści wajnoj na SSRR.

Pry hetym treba adznačyć, što sučasnaja Niamieččyna hatowa zakľučyć dahawor ab nienapadańni z usimi dziaržawami, apracá Sawietaŭ, Aŭstryi, Čechasławaččyny i prybałtyckich dziaržaŭ, kab lahčej prabracca na eŭrapejski ŭschod, dzie Hitler uhledziŭ miesca dziela niamieckaj kalonizacyi.

Adozwa
hurtka Bieł. Instytutu Hasp. i Kult. ŭ Raśle

Hramadzianie Biełarusy! Hetym zwaročwajemsia da ŭsiaho świedamaha biełaruskaha hramadzianstwa, da biełaruskich kulturna-praświetnych arhanizacyjaŭ i kniharniaŭ, da paasobnych dziejačoŭ z prośbaj pamahčy nam u źbirańni knižak dla našaj biblijateki-čytalni. Dziela taho što naš hurtok biedny i nia maje matarjalnych mahčymaściaŭ kuplać knižki, prosim achwiarawać nam tyja knižki, jakija ŭ Was lažać pračytanyja i nie patrebnyja. U nas jany pryniasuć wialikuju karyść u sprawie ŭświedamleńnia i pašyreńnia kultury pasiarod nasielnictwa. Knihi mohuć być roznaha źmiestu ŭ mowach, wiedamych u našym krai.

Hramadzianie, adhukniecіesia na našu prośbu! Dałažecie kožny swaju cehłu pad budowu našaj supolnaj Baćkaŭščyny,— darahoj Biełarusi!

Knihi prosim słać na adras: pošta Žodziški, Wialejski paw. w. Rasła, Izydar Šuścicki.

Michał Jarmak
staršynia.

Izydar Šuścicki
sakratar.

Ad Redakcyi: Źmiaščajučy hetuju adozwu, my wierym, što biełaruskaje hramadzianstwa adhukniecca na hety haračy zaklik wiaskowych kulturnych dziejačoŭ i pamoža im swaimi knižkami sarhanizawać wiaskowuju biblijateku.

Wodhuk wystupleńnia Hitlera

Zajawa Hitlera ŭstrywožyła ŭsiu Eŭropu. Pačalisia narady pradstaŭnikoŭ wialikich dziaržaŭ. Sklikana ŭžo Rada Lihi Narodaŭ, jakaja tak-ža puścić u chod swoj zaržaŭleny aparat, i pačniecca biezkaniečnaja hutarka. Sawiety prapanujuć zastasawać praciŭ Niamieččyny sankcyi. Francyja apynułasia ŭ pałažeńni „ni miru ni wajny“ —wystupić joj ciapier praciŭ Niamieččyny, kab padparadkawałasia Wersalskamu traktatu, h. zn. pačać wajnu, a siadzieć cicha i pryhladacca, jak Hitler machaje wa ŭsie baki šablaj, aznačaje pryznać Wersalski traktat skasawanym i pačynać palityčnuju pierabudowu Eŭropy na nowych padstawach, pad dyktoŭku Hitlera.

Słowam, Eŭropa staić prad niawiedamaj budučyniaj.

čaściej, ci prynamsia treba, kab tak było, što jana centr usiaje kulturna-aświetnaje pracy na wioscy. Z biblijateki praca razhorniecca na inšyja haliny aświety.

Adzin wielmi charakterny prykład možna znajści ŭ adumysłowaj litaratary ab roli biblijatekara. Jašče pierad wajnoju jšło zmahańnie niamieččyny z tahačasnaju „mienšaściu“ polskaj na Šlonsku. Biblijatekaŭ niamieckich było šmat, byli jany bahaciejšyja knižkami, mieli za saboju apiryšča hrašowaje i da taho... administracyjnaje ŭ formie asabliwych „jazykowych zakonaŭ.“ Nia hledziačy na ŭsie henyja karysnyja ŭmowy dziela niemcaŭ, biblijateki ichnija zmahalisia za dušu kožnaha čytača wielmi chitrymi, chacia psycholohična dobra abasnawanymi sposabami. Dawali napierad čytaču knižku z adnymi tolki malunkami, paśla, zaachwociŭšy, padkidali jamu knižycy z malunkami i kryškaju tekstu.

Małoje dzicia zadawolicca pieralistywańniem abrazkoŭ, darosłaja ci darastajučaja adzinka biazumoŭna zachoča pacikawicca, pračytać, ab čym haworycca z nahody henych malunkaŭ, dyk woś čytač mižwolna, nia dumajučy zusim, pačynaje što raz macniej być źwiazanym z knižkaju, prywykaje čytać...

Ale! Čytača treba nawučyć daražyć knižkaju. Chto-ž jaho nawučyć i zaachwocić? Rabicimuć heta arhanizacyi kulturnyja, kab skirawać ŭzdojm slańniašni da ŭsiaho rodnaha. Heta adnak nia dziela ŭsich. Zapišucca da arhanizacyjaŭ najbolš dziejnyja i świadomyja adzinki. Apracá ich staić masa, jakuju treba padrychtawać da pracy kulturnaje, u jakoje treba wyklikać patrebu rodnaha słowa, treba ich byccam „paradnić“ z tym, što sapraŭdy dziela ich najważniejšaje, a čaho tolki jany nie ŭjaŭlajuć.

I woś tutaka pole dziejnaści biblijatekara. Možna pracawać samawukam, najčaściej inakš i niemahčyma. A lepš było-b, paśpiech byŭ-by wialikšy, kali-b mieli my biblijatekaraŭ z padrychtoŭkaju, kali-b henyja ludzi nawučyliś sposabaŭ i šlachoŭ, na jakich možna chučej zrealizawać swaje imknieńni.

* * *

Na kursach biblijatekarskich možna šmat čaho jašče bolš nawučycca, jak tolki sprawy kiraŭnictwa knižnicaju. Možna było-b pawiaści infarmacyjny kurs ab kooperacyi, ab teatralnaj staranie pracy i h. d. chaj woźmiem tolki adnu takuju niazwyčajna ważnuju halinu, patrebnuju i wielmi ważnuju na wioscy, jak pažarnictwa ci žyćcio samaŭradawaje.

Nia možna zabywacca ab tym, što hramadzkaja praca heta praca „źwierch“ normy. Hramadzka aktyŭny čaławiek, zamiesta taho, kab adpačywać paśla swaje narmalnaje pracy, paśla štodziennaha chodańnia, biarecca supolna z inšymi achwiarnymi ludźmi za aświetu, za ekanamičnyja prablemy. Niemahčyma kłaść zašmat abawiazkaŭ na adzinku, kab jana dziela hetaha mieła mienš času na swaje patreby.

Zrazumieła, što čym bolš zacikaŭlenych na miascoch ludziej, čym bolš świedamych i naprakтykowanych adzinak u kulturnaj pracy na wioscy, dyk tym lepš dziela ŭsich. Zważajučy na heta j dumajučy ab wyšej spamianionych zaŭwahach, kab zališnie nie adciahiwać ludziej ad ich štodziennaje pracy, treba imknucca da taho, kab pa mahčymaści było jaknajbolš kursaŭ z paasobnych halinaŭ kulturnaje pracy.

Jano wielmi nia lohka naładzić hetkaju pracu na kursach. Na darohu treba hrošaŭ, na charčawańnie hrošaŭ, kali-b na't centralnyja instytucyi i naładzili kursy z adumysłoŭcami-lektarami i h. d. Adnak heta nastolki nieadkładnaja patreba, što para pačać dumać ab joj, para šukać tych šlachoŭ, jakija ŭsiožtaki, dumaju, znajści možna da ich realizacyi.

Niama, jak kažuć, biazwychadnaje sytuacyi, jość tolki ludzi, jakija nia ŭmiejuć jak śled uziacca za rabotu. Z metaju zdabyć sabie henych ludziej, z metaju ich uzhadawać, treba naładzić kursy.

Chaj, skažam, budzie ŭ adnym pawiecie niekalki zdolnych režyseraŭ teatralnych, jakija ŭmiecimuć jak śled pastawić swaju pracu, dyk henyja ludzi razwarušać najbolš hłuchija wioski, wykličuć zacikaŭleńnie...

* * *

Na asnowiedzi hutarak z paasobnymi ludźmi ŭ roznych pawietach Zachodniaje Biełarusi dajšoŭ ja da wywadu, što kursy adumysłowyja zusim u nas mahčymyja. Hrunt dziela ich u nas jość, patrebu ich nadta wostra bačać usie tyja adzinki, jakija prabawali naładzić šyrejšuju pracu na wioscy.

Technična-hrašowaja starana kursaŭ zusim nie takaja ŭžo bieznadziejnaja. Pracharčawacca možna tym, što kursant prywiazie z saboju z chaty. Pamieškańnie, lektaraŭ chaj daść centralnaja aświetnaja arhanizacyja, prykładam Biełaruski Instytut Haspadarki i Kultury. Astajecca jašče sprawa hrašej na darohu. Chaj kožny hurtok kulturna-aświetny, kožnaja ŭstanowa biełaruskaja, kožnaja adzinka, u mahčymaści jakoje heta budzie dyk chaj ŭsie pamohuć uzhadawać kadry kulturnych pracaŭnikoŭ na wioscy. Akančalna moładź sama chaj parupicca razdabyć tyja niekalki załatowak patrebnyja z nahody kursaŭ. Kursy heta mahčymaść pahladzieć wialiki horad, heta mahčymaść paznajomicca z rawieśnikami, sa starejšym hramadzianstwam z centru, heta mahčymaść pahladzieć na žyćcio biełaruskaje ad starany šyrejšych planaŭ, a nia tolki ad starany ich skromnaje realizacyi. Na kursach pawialičycie swoj kruhazor, pahlaniecie świet šyrejšy. Na kursach nawučycca kožny nia tolki ŭ suwiazi z temaju, dziela jakoje pryjechaŭ, a šmat bolš, nojdzie asnowiedź ahulnuju, patrebnuju pry kožnaj hramadzkaj i nacyjanalnaj biełaruskaj rabocie.

Kaniec.

Stalin praročyć wajnu na Dalokim Uschodzie

Nadowiačy dyktatar SSRR, Stalin, amerykanskamu žurnalistu zajawiū nastupnaje:

SSRR budzie baranić niezaležnaści Manholskaj narodnaj respubliki, i kali Japonija napadzie na hetuju respubliku, SSRR wystupić aružna prociū Japonii.

Pry hetym Stalin źwiarnuū uwahu, što najbolšaja pahroza wajny ciapier znachodzicca ū dwoch zapalnych punktach: adzin na Dalokim Uschodzie z boku Japonii, a druhi ū Eūropie z boku Niamieččyny.

Roznyja wiestki

Wodhuki apošniaj pramowy Hitlera. — Presa wa ūsim świecie hromka zahawaryła ab apošniaj pramowie Hitlera, jaki Wersalski traktat, a razam i traktat zaklučany ū Lokarno, zusim užo parwaū.

— Francyja źwiarnułasia ū hetaj sprawie ū Lihu Narodaū, kab jana wyrašyła, jak ustrymać wajenny razhon Niamieččyny.

— Hitler wykazaū zhodu ūstupleńnia ciapier Niamieččyny ū Lihu Narodaū.

— Anhielski ministr zahraničnych spraū Eden maje zaprapanawać Niamieččynie pawarot u Lihu Narodaū i maje pačać z pradstaūnikami Niamieččyny hutarki ab utrymańni miru.

— Italija z sučasnaha palityčnaha pałažeńnia ū Eūropie wielmi zdawolenaja, bo wialikija eūrapejskija dziaržawy, zaniatyja sprawaj Niamieččyny, mienš zwaročwajuć uwahi na Abisyniju.

— Ameryka da eūrapejskich spraū zajmaje neutralnaje stanowišča.

„Niama ūžo miru ū Eūropie“. Francuski premjer Sarro zajawiū — „Niama ūžo miru ū Eūropie“... Francyja ūžo ūstupać niamieckaj pahrozie nia budzie...

Rada Lihi Narodaū. Hazety padajuć, što 15 h. m. zbiarecca Rada Lihi Narodaū, na pasiedžańnie jakoj zaprošanaja i Niamieččyna.

Z POLŠČY

Strajk u Łodzi. U tekstylnym promyśle ū Łodzi wybuchnuła wialikaja zabastoūka. Strajkuje 64 tysiačy rabotnikaū.

Haspadarčaja narada. Ad 28 lutaha da 2 h. m. adbywałasia ū Waršawie, jak nazwana aficyjalna — wialikaja haspadarčaja narada, jakaja była sklikana z inicyjatywy Uradu. U hetaj naradzie prymali ūčaście: pradstaūniki Uradu, promysłu, handlu, Sojmu i Senatu. Meta henaj narady była — šukańnie daroh wychadu z ciažkoha haspadarča - ekanamičnaha pałažeńnia, jakoje lahło hruboj kałodaj na darozie ūsialakich pačynańniaū.

Sud za kamunistyčnuju dziejnaść u wojsku. Wajskowy sud u Piaremyšli nadowiačy zasudziū troch žaūnieraū na try hady wastrohu za kamunistyčnuju ahitacyju ū wojsku.

Z ZAHRANICY

Zamireńnie Italii z Abisynijaj. Apošnimi časami Kamitety Lihi Narodaū dziela spynieńnia italijanska-abisynskaj wajny ū Afrycy źwiarnulisia da italijanskaha ūradu z prapazycyjaj pačać piarahawory z abisynskim uradam ab spynieńni wajny. Na pierahawory zhadziūsia i Musolini — italijanski dyktatar i abisynski car. Dziakujučy hetaj zhodzie na pierahawory spynilisia ciapier i wajennyja bai ū Afrycy.

Šarawarak u S.S.R.R. Rada Narodnych Kamisaraū S.S.R.R. wydała zakon ab šarawarku — prymusowaj raboty dla wiaskowaha nasielnictwa. Pawodle hetaha zakonu ūsie sialanie — mužčyny i žančyny, ad 18 da 45 hadoū pawinny biaspłatna adpracawać pry budowie i naprawie daroh: pa 6 dzion u hod sialanie kolektyūnyja, a sialanie niekolektyūnyja pa 12 dzion.

Strašnaja statystyka. Wajennaja hazeta „Wojak“ apublikawała statystyku zabitych i ranienych u suświetnaj wajnie. Ahułam usich zabitych na wajnie 9 549 300 asob, a ranienych 19.282.900 asob.

Piśmy z wioski

Z zachodniaha rubiažu Brasłaūščyny.

Chočučy paznajomić čytačoū „Bieł. Krynicy“ z žyćciom u našaj wakolicy, pastanawiū ja napisać, choć u karotkich słowach, ab usim pakrysie. U swaim apisańni ja ūziaū pad uwahu niekalki wołaściaū, raspałožanych na zachodnim rubiažu Brasłaūskaha pawietu.

Widzkaja wołaść. Žywie tut pierawažna sialanstwa. Ziamla dawoli ūradžajnaja. Ekanamičnaje pałažeńnie wioski lepšaje, jak u našych druhich wołaściach zach. Brasłaūščyny. Pa nacyjanalnaści žychary Widzkaj woł. jość biełarusy, u značnaj kolkaści litoūcy dy maskali, a tak-ža za apošnich paru dziesiatkaū hadoū najechała siudy šmat i palakoū. Nacyjanalnaja świedamaść sialan małaja. Aświeta prawodzicca ū škole i paza školaj u arhanizacyjach, wyklučna papolsku. U kaściele čutny kazańni tolki polskija. Takim čynam usiudy siarod małaświedamych pracoūnych masaū idzie polonizacyja.

Dryświackaja woł. Ekanamičnaje žyćcio ū hetaj wołaści biadniejšaje, čymsia ū Widzkaj. Nacyjanalnaść žycharoū pamiašanaja, ale tut užo prajaūlajecca siam-tam biełaruskaja świedamaść. Možna miascami spatkać bieruskuju litaraturu. Polonizacyja šyrycca tut usiakimi sposabami i ū roznych halinach žyćcia.

Opeskaja woł. Žyćcio tut ciažkoje. Małaziamielle i biezziamielle, brak zarabotkaū, hora — woś sumnyja elementy hetaha žyćcia. Tutejšaj „asabliwaściaj“ jość „Škoła Rolniča“ u Opsie, jakaja biełaruskamu i litoūskamu sialanstwu daje nia šmat karyści. Nawuka i ūzhadawańnie ū hetaj škole prawodzicca papolsku i ū duchu polskaha patryjotyzmu. Biełaruskaja świedamaść u Opeščynie dawoli značnaja. Šmat sialan wypiswajuć i čytajuć biełaruskija časapisy, jak „Bieł. Krynicu“, „Šlach Moładzi“, „Samapomač“ dy roznyja biełaruskija knižki. Jość užo dziejnyja adzinki, jak naprykład M. Biazdolny, Lawon Žalejka (Dziadźka Haūryła) i inš. Pabiełarusku haworać u štodziennym žyćci peūna 80 prac. žycharoū. Jość tut i litoūcy. Pa wierawyznańni ū Opeščynie pierawažna kataliki. U kaściele ksiondz čytaje ewaneliju dla litoūcaū palitoūsku, a kazańni haworyć papolsku.

Bohinskaja woł. Mataryjalnaje pałažeńnie wioski błahoje. Ziamla nieūradžajnaja. Šmat sialan siadziać pa wušy ū daūhoch, chto za kuplu ziamli, a chto za padatki. Sekwestratary apiswajuć što tolki mohuć i pradajuć z licytacyi. U Bohinskaj woł. jość chwabryka tektury, tartaki, wialikija abšary lesu, šmat dwaroū i chwalwarkaū, kala jakich małaziamielnyja i biezziamielnyja sialanie znachodziać marnieńki zarabotak, bo naprykład, piešy rabotnik moža zarabić u dzień usiaho jakich 60—80 hr., a z kaniom 1—$1^1/_2$ zał. i da taho, kab atrymać zaroblenaje, musić jašče časami čakać kala hodu. Sialanie, katoryja žywuć blizka lesu, musiać adrablać panu za pašu, ličačy ad 10 da 15 zł. ad karowy, a 5 zł. ad kania za leta. Niekatoryja wioski žywuć u strašnaj biadzie. Swajho chleba chapaje tolki da Kalad, a pašla kuplajuć. Samym „najwialikšym i najlepšym“ centram zarabotku bohincam jość Łatwija, u jakoj možna zarabić jakich 150—200 zł. za całaje leta i, razam usie prywiozšy, možna krychu „ahledzicca“.

Pa nacyjanalnaści ū Bohinščynie 95 prac. — biełarusy. Palaki źjaūlajucca tut tolki jak napływowy element. Usiudy čutna čystaja biełaruskaja haworka. Nacyjanalnaja świedamaść staić faktyčna nizka, ale instynktoūna wielmi ćwiordaja. Sialanie padświadoma nie paddajucca nijakim čužym upływam — lubiać swaju mowu, zwyčai i abyčai. Aświeta ū Bohinščynie staić wielmi nizka; šmat, bo kala jakich 70—80 prac. jość analfabetaū. Pa wierawyznańni bohincy bolšaściu prawasłaūnyja, šmat jošć tak-ža i katalikoū.

U kaściele kataliki čujuć tolki polščynu i to wielmi praniatuju endeckim ducham, a prawasłaūnyja ū carkwie rasiejščynu „jedzinoj i niedzielimoj“. I nia dziwa, što puściejuć prawasłaūnyja cerkwy i dalečanski kaścioł. Moładź pierastaje cikawicca relihijaj, demaralizujecca, u wyniku čaho šyracca razboi i złадziejstwa. Winawata ūsiamu hetamu—ciemnata, bo čužaja kultura da biełaruskaj moładzi nia prystaje. Apošnimi hadami pačała krychu pašyracca biełaruskaja świedamaść: dachodzić „Bieł. Krynica“ dy inš. časapisy, a taksama i biełaruskija knižki.

Januk Padawałka.

Wioska Huta, Subotnickaj woł., Lidzkaha paw. Žyćcio ū nas wielmi ciažkoje. Kryzys mocna pryhniataje našaje harotnaje sialanstwa. Dy nia tolki kryzys...

U 1926 h. zhareła našaja wioska. Było heta ū poznuju wosień, kali humny byli napoūnienyja zbožžam, i ūsio heta ū adzin mament zhinuła ū ahni. Strašnaja biada zahlanuła ū wočy našym paharelcam. Praūda, atrymali jany strachoūku, ale jaje ledź chapiła na pražyćcio, a treba-ž było dumać i ab budučyni — treba-ž nanowa ūsio pabudawać.

Dumali našyja paharelcy dastać pa źnižanaj canie dzierewa na adbudowu z dziaržaūnych lasoū i wybrali dziela hetaha swajho delehata. Delehat hety musiū biaz liku razoū, abiwać parohi ū wołaści, byū 2 razy ū starastwie, bolš 6 razoū u nadlaśnictwie i... nareście „Nadleśnictwo“ pierasłała „wniosek“ u „Dyrekcju Lasów Państwowych“, a Dyrekcyja wydała „Nadleśnictwu“ u Dorożkach „polecenie“, kab jano pradawała dzierawa paharelcam w. Huta pa źnižanaj canie. Farmalna sprawa była „załatwiona“, a faktyčna, kali my zaniaśli henaje „polecenie“ najbližejšamu laśničamu ū Kawaloch, Dziawieniskaj wołaści, dyk jon nam „wyjaśnił“, što ū jaho nijakaha dzierawa adpawiednaha na budowu na prodaž niama, a jak budzie ū jaho lesie prodaž „budulcu“, to tady jon nas „łaskawie“ ab hetym pawiedamić. Woś na hetym i ūsio skončyłasia. Laśničy-ž heny chutka pamior, nie pawiedamiūšy nas ab pradažy, a našyja sialanie: chto mieū bolšuju mahčymaść, kuplaū dzierawa ū prywatnych lasoch i budawaūsia, a chto nia mieū jaje, dyk kuplaū u susiednich wioskach stary budynak i pieraciahiwaū jaho.

Biełaruskaja nacyjanalnaja świedamaść u našaj wakolicy z kožnym dniom raście. U swoj čas, my ūžo damahalisia adkryćcia dla našych dzietak rodnaj biełaruskaj škoły. Ciapier-ža, chacia ū nas niama niwodnaje biełaruskaje arhanizacyi, sialanie ūsio-ž nadta cikawiacca biełaruskaj sprawaj, achwotna čytajuć biełaruskija hazety, asabliwa „Biełaruskuju Krynicu“, i naahuł biełaruskaje drukawanaje słowa. Biada tolki, što ciažka zdabycca na hroš, kab kupić biełaruskuju knižku.

Našaja moładź, chacia wučycca i wychodzić z polskich školaū, adnak nia čurajecca swajho rodnaha i starajecca, jak najlepš paznać swaju biełaruskuju litaraturu. Delehat.

Łukašewičy, Świancianskaha paw. Usie my—žychary w. Łukašewičy — biełarusy. Polonizacyi našyja ludzi nie paddajucca, u nas mocny biełaruski duch. Ciažka žyć nam biednym, nia majem my dostupu da światła — nawuki. Kožny z nas musić u pocie pracawać u pana pa 12 hadzin u dzień za adnu załatoūku — heta mužčyna, a žančyna nawat i za 60 hr. A pakul hetyja zaroblenyja hrošy dastanieš, treba jašče šmat razoū pachadzić, paprasić pana.

Kolki-ž naharujecca naš čaławiek pakul zapłacić usie padatki. Paniasieš płacić padatak i kali akurat nia trapiš na tuju hadzinu, kali jon prymajecca, dyk, musiš druhi raz pryjści, chacia ū wołaści siadzić 7 asob.

Našyja sialanie mocna cikawiacca kulturnym žyćciom, asabliwa biełaruskim, čytajuć roznyja hazety, miž inšym i „Biełaruskuju Krynicu.“ Pažadana, kab usie ciesna złučylisia i załažyli swaju biełaruskuju arhanizacyju — hurtok Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

Wiar—ki.

З вясковага жыцьця ў Наваградзкім павеце.

Гірычы. У нашай вёсцы амаль усе праваслаўныя, уважаюць сябе беларусамі і гаворaць толькі пабеларуску. Найбольш хлопату маем з солтысам — ніяк ня можам трапіць на дагоднага. У мінулым годзе падчас выбараў у сойм наш цяперашні солтыс „заахвочваў“ рознымі спосабамі нашых сялян, каб абавязкава ўсе галасавалі, а не байкатавалі выбараў, як гэта многія рабілі.

Сёлета 29 лютага гэты-ж самы солтыс сабраў сход, каб згадзіць вясковую варту. Нашыя сяляне на гэтым сходзе адмовілася трымаць стоража, а пастанавілі самі вартаваць па калейцы, бо-ж цяжка даць сторажу 16 кілё збожжа ад участку, калі яго і самым не хапае на хлеб. Солтыс аднак хацеў, каб было паягонаму і заявіў: «Хаця вы ня хочаце, але сторaж мусіць быць!» Сяляне ня вытрымалі і пачалі сьмяяцца.

Янка Снапок.

Biełaruski Instytut
Haspadarki i Kultury
Vilenski Addzieł
Vilnia, Zavalnaja 1—1.

Pračytaj, sam pryjdzi i druhich pryviadzi.

PAWIEDAMLEŃNIE

U niadzielu dnia 22-ha sakawika siol.u zali Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury pry Zawalnaj wul. 1—1 budzie pračytana nawukowa-papularnaja publičnaja lekcyja na temu:

„Bieraściejskaja relihijnaja unija 1596 h.“

1) Pryčyny padziełu na ūschodniaje i zachodniaje chryścijanstwa. 2) Pałažeńnie ūschodniaje (prawasłaūnaje) carkwy ū Polščy. 3) Palityčnyja i relihijnyja pryčyny Bieraściejskaj unii. 4) Asnowy Bieraściejskaj unii. 5) Relihijnaje i klasawaje zmahańnie jak skutki unii. 6) Sialanskija paūstańni na Biełarusi.

Lekcyju budzie čytać Ks. W. Hadleūski.

Pačatak roūna a hadzinie 17-aj. Uchod wolny i biaspłatny. Zala ciopłaja. Wiešałka biaspłatnaja.

Urad Wilenskaha Addziełu BIHiK.

Naša pošta

Tutejšy—Delehat. Karaspandencyi atrymali, dziakujem, karystajem. Pašyrajcie drukawanaje słowa.

Šloznawoki. My swaje abiacanki zaūsiody spaūniajem, Wam tak-ža pasłali-b i premiju, ale nia wiedajem ani Wašaha adrasu, ani Wašaha sapraūdnaha proźwišča. Dyk kamu i kudy my mahli dla Was pasyłać premiju.

Świadomy. Atrymali, dziakujem, skarystajem, pišycie čaściej.

Ściopka Zmora. Za prysłanaje dziakujem, skarystajem. Pišycie čaściej. achwotna budziem drukawać.

Niedaloki. Za prysłanyja artykuły dziakujem, u nastupnych numaroch nadrukujem.

Redaktar Jan Paźniak. Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny ū Wilni, Zawalnaja 1 — 2. Wydawiec A. Šutowič